

BUNJEVAČKA NARODNA NOŠNJA

Piše: Kata Suknović

Kada govorimo o narodnoj nošnji bunjevačkih Hrvata ponajprije moramo ukazati na poljodjelstvo i stočarstvo, koji se u ovim krajevima razvili u osnovne gospodarske grane. Primarne biljke od kojih su se proizvodile sirovine za izradu tkanina, a koje su se mogle uzgajati na plodnom prostoru panonske ravnice, bile su lan i konoplja (kudjelja). Do samoga kraja 19. stoljeća one su redovito uzgajane, a žene su po domaćinstvima izrađivale pređe i tkanine. Finija konoplja (muška biljka, tzv. bjelojka) koristila se za izradu tkanina za odjevne predmete, a grublja (ženska biljka, tzv. crnojka) za pletenje užadi, različitih pokrivala i vreća. Uz platnenu, bunjevački su Hrvati nosili i krznene i suknene odjevne predmete, npr. kraće i duže kapute, s rukavima i bez njih, te duge ogrtače tzv. *opaklije*.

*Tkalja i prelja Manda Skenderović Lešina, 1920. g.
Fotografije iz zbirke Nestike Skenderovića Leše*

Krajem 19. stoljeća, kada se javila mogućnost nabave tvorničkog platna od lana, konoplje, ali i pamuka, i Bunjevke napuštaju ručnu izradu pređe i tkanina. Od tada postupno zamire ovakva vrsta ruketvorina, osobito *čunčanje*. Vrsta je to finoga tkanja kojim su se izrađivale *začunčanice*. Služile su kao tkanina za izradu „bilih ruva divojačkih“, rubaca, prekrivača za krevete i zastore. Začunčanice su se izrađivale na tananom platnu zvanom „tanki“ u kojega su se brojanjem žica tijekom tkanja čunkom utkivali različiti motivi. Punijom «bijelom žicom» (bijeli konac) čunčali su se motivi poput geometrijskih figura, cvijeća, životinja i dr. Često se pored bijelog konca za čunčanje rabila i zlatna nit. Motivi začunčanica imaju i svoja imena: „kaloper“, „orlaš“, „šestoper“, „tičice“, „pivčići“, „jelenče“, „ljljani“, „limuni“, „naranče“, „jabuke“, „vlače“, „vinčići“, „grozdici“, „perunike“, „paunovo pero“, „misesec“, „zvizde“, „kolačići“ i dr. O njihovoj je ljepoti pisao i Milko Cepelić u Subotičkoj Danici 1919. g.: „Začunčanice su tako nježne i otmjene da bi ih svaka carica na svojoj odjeći imala“.

Usporedbom tkanina, izrade i naziva pojedinih dijelova odjeće može se uočiti povezanost bunjevačkih Hrvata s pučanstvom šireg hrvatskog područja, i to osobito u preplitanju glavnih osobitosti ruha panonskog i dinarskog područja.

*Obitelj Pere Stantića.
Fotografija iz zbirke Ante Pokornika*

1. Muška bunjevačka nošnja

Tijekom vremena muška se nošnja, poput ženske, u nekim pojedinostima transformirala. No, u načelu, sastojala se od **košulje, gaća, opanaka i kabanice**, što su ujedno i značajke nošnje dinarskoga područja. Razlikovala se pri tomu radna od svečane nošnje, i to po tome što je svečana nošnja bila rađena od kvalitetnijeg materijala, a odlikovala se i bogatijim ukrasima (srebrna dugmad, zlatovez, bijeli vez).

Košulja je izrađivana od domaćeg lana i konoplje. Na leđima i rukavima bila je naborana („namrskana na sitne mrske“), preko ramena je imala „zakrpe“, a ispod pazuha je bila proširena umetkom od domaćeg platna tzv. „laticom“. Prvotno nije imala dugmad već se vezala vrpčama. Svečane su košulje mogle biti ukrašene bijelim ili zlatnim vezom i to ponajprije na „obašvi“ i „njidrima“.

Gaće su šivene od domaćeg platna, u četiri pole, odnosno svaka nogavica od dvije pole. Među nogavice je umetan „tur“. Dužina je nogavica dopirala do gležnjeva, a u gornjem dijelu u porub je uvlačena vrpca tzv. „ugaćnjak“, kojom su se gaće u struku vezivale. Svečane su se gaće, da bi raskošnije izgledale, šile i u šest pola. Dobro su štirkanе i bogato nabirane.

Tamburaši u gaćama. Fotografija iz zbirke Vide Bagura

Sredinom 19. stoljeća elementi gradskog načina odijevanja, odnosno gradske mode, bivaju prihvaćeni i od strane širih narodnih slojeva. U širu uporabu ulazi šešir, hlače priljubljene uz noge tzv. „čakšire“, prsluk („prusluk“), kaput i dolama. Obuvale su se papuče i čizme.

Prsluk se osobito mogao izdvojiti ljepotom izrade. Izrađivali su se jednostavniji, svakidašnji, od crne čohe, te svečaniji i bogatiji od svile i „kumaše“ (baršun, samt) koji su se mogli ukrasiti i zlatovezom. Zakopčavao se sa srebrnim pucima kojih je bilo od petnaest do dvadeset pet.

*Bunjevac u čojanom prusluku i
čakširama, iz zbirke HKPD „Matija
Gubec“ Tavankut
Autor fotografije: Ivan Ivković Ivandekić*

*Muški svileni prusluk na kumašne grane
urešen srebrnim pucadima, iz zbirke Petra
Vojnića Purčara
Autor fotografije: Ivan Ivković Ivandekić*

Dolama, svečani muški ogrtač izrađen od crne čohe, a iznutra postavljen crvenom čohom. Otraga, u struku, dolama je bila naborana, odnosno imala je „laptiče“. Sprijeda se zakopčavala s osamnaest srebrnih dugmadi i osamnaest srebrnih punki. Nosili su je bogatiji („gazdački“) sinovi i jedinci.

Hlače tzv. „čakšire“ su se zimi oblačile na gaće. Tijekom vremena su mijenjale svoj oblik. Do početka 20. stoljeća bile su uže sa „zaliskom na kajiš“, prošarane vrpcom („žinorom“), a na koljenima su bili ušivani „štenci“. Sam je naziv „štenci“, za ušiveni dio hlača na koljenima, sačuvan do danas. No, danas se „štenci“ ne ušivaju prema kroju hlača, nego služe kao zakrpe, odnosno kao pojačanje na koljenima.

Sprijeda nisu imale razrez, nego su bile „sprid s natkurnjakom“. Tridesetih godina 20. stoljeća **čakšire** dobivaju šunkasti oblik, a nogavice bivaju proširene u dijelu koljena.

Reklja, kaput od valjane vune, išaran na rubovima i oko rukava, utjecaj je nekadašnjeg graničarskog načina odijevanja.

Pršnjak, („popršnjak“) i **opaklija** dijelovi su zimske odjeće, a izrađivani su od ovčjega krzna. Pršnjak je prekrivao prsa. Gornji su mu dijelovi od ovčjega krzna i često ukrašeni šarama. Zakopčavao se na ramenu i sa strane, ispod pazuha. Opaklija je velik, dug krzneni ogrtač, rađen najčešće u jedanaest do trinaest pola, sužen oko vrata. Sezala je do zemlje, a bila je obrubljena obašvom od janjeće kože i vunanim nitima raznih boja.

Vunene pletene **čarape** češće su nosile žene od muškaraca koji su u opanke ili papuče češće oblačili čarape od valjane vune. U čizmama su, umjesto čarapa, najčešće stopala omatali ovojima (obojcima).

Zimi su se kao pokrivala za glavu koristile **šubare** od običnog janječeg krzna ili od skupocjenijeg astrahanskog krzna tzv. „striganske“, koje su nosili imućniji ljudi.

Kravata („poša“) se nosi od druge polovice 19. stoljeća, a do tada se oko vrata ponekad vezivala marama.

2. Bunjevačka ženska nošnja

Ante Sekulić u svojoj knjizi *Bački Hrvati* navodi sljedeće: „Nošnja ima i svoje društveno značenje; pokazatelj je svakog člana zajednice i vanjsko obilježje njegova položaja u obitelji i društvu. Ženska bunjevačka nošnja kao i u ostalih hrvatskih žena pokazivala je životnu dob, promjene u životu od djetinjstva, djevojaštva, zaruka i udadbe, poslije svadbe do materinstva, zrele dobi i udovištva.“

*Sestre i brat, kraj 19.st.
Fotografija iz zbirke Ante Pokornika*

Dakako, i njezin je izvorni, *starovinski* oblik pod različitim društvenim okolnostima poprimio određene preinake. Ipak se pretpostavlja da su se poneki dijelovi izvornog oblika narodnog ruha održali do danas. Tako je npr. *suknena pregača* po svoj prilici osobitost koja se povezuje s utjecajem dinarskih elemenata narodnih nošnji. Značajno je napomenuti da je ovo izvorno, *starovinsko* narodno ruho izrađivano od pređe i tkanine ručno proizvedenih u svakome domaćinstvu.

U vremenu kada je *starovinsko* ruho još bilo u uporabi pojavljuju se i novi oblici tkanina, dekorativnih elemenata i krojnih dijelova koji su kao takvi nastali pod utjecajem novih, promijenjenih društvenih okolnosti. Pojava *svilenih ruva* kao i onih bogato ukrašenih *šlingom* znak su utjecaja građanske mode i uporabe novih, industrijskih materijala.

Razlici između radnog i svečanog ruha pridonosila je kvaliteta izrade, kvaliteta i vrsta materijala, kao i ponešto drugačiji krojni oblici.

Ženska košulja izvorno se izrađivala od lanenog i konopljinog platna, da bi kasnije u uporabu ušlo i pamučno platno. Milko Cepelić u Subotičkoj Danici 1919. g. ističe: „A da se i ne

*spominje da je naše kućevno tkanje kud i kamo jače i tvrđe od onoga kupovnoga, osobito je do pet i više puta trajnije ono naše od lana i konoplje, nego li ovo od dućanskog pamuka.“ Svečana je košulja izrađivana od najfinijeg platna koje se nazivalo *tanki*, prema nitima zvanim *tančica* i *začunčanica*. Na oplećima i rukavima bile su najbogatije izvezene. Rukavi su završavali nabranim i lepršavim *taclijama*, vezenim i šupljikastim zarukavljem, obrubljenim iglom šivenim čipkama tzv. *kericama*. Svakidašnje košulje uglavnom su imale zakrpe i rukave do lakata.*

Bunjevačka ženska košulja sa čunčanim motivima, iz zbirke Kate Suknović.

Turnir su žene vezivale preko donjeg dijela košulje, a uloga mu je bila da se suknje, koje se oblače na njega, bolje i ljepše oblikuju. Suknje su se potom *uskutnjakom* nabirale i kao tako namrskane podvezivale su se ispod turnira. Ukoliko je turnir dobro *potpasan* nije se moglo dogoditi da suknje nejednako vise jedna ispod druge, već su lijepo pokazivale raskoš bunjevačkog ruha.

*Turnir.
Autorica fotografije: Sanda Benčik*

Skute su dio ženskoga donjega rublja, a djevojke su ih počele nositi oko svoje 14. godine. Šile su se od platna i to u tri pole.

Na skute se oblačilo i do devet **donjih sukanja (podsukanja)** šivenih od bijelog lanenog platna, kasnije pamučnog. Krojene su u pet ili šest pola. Prvotno su *podsuknje* šivene od *začunčanica*, a kasnije su ukrašavane bijelim vezom *šlingom*, i to tako da je svaka od sukanja bila sa sve bogatijim i bogatijim vezom.

Na kraju se oblačila **gornja suknja** krojena u pet ili šest pola koje su najprije bile vunene, a kasnije, pojavom tvorničkih materijala, od sukna i svile. Ukrašavane su zlatnim vezom *na grane*, zlatnim čipkama i bortom (gajtan, traka) uz gombe.

3. Svilena ruva

Jedna od značajnih osobitosti ženskog bunjevačkog ruha bila su **svilena ruva**, koja su u modu ušla pojavom tvornički izrađene svilene tkanine. Bez *svilenog ruva* nije se mogla zamisliti o blagdanima ni siromašna, kamoli *gazdačka divojka*. Još krajem 19. stoljeća tvornička je svila bila deblja, dok je početkom 20. stoljeća ona postala laganija.

*Mladenci Mariška Prčić i Pajo Dulić, kr. 19. i poč. 20. st.
Fotografija iz zbirke Dubravke Galfi, r. Dulić*

Za izradu ženskih bunjevačkih *svilenih ruva* najčešće su se rabile *lionska*, s plišanim granama i drugim cvjetnim motivima, te *atlasna (atlaska)*, jednobojna svila izrađena u atlas vezu, koji na licu tkanine pokazuje sjajno, glatko, gusto i čvrsto tkivo. *Lionska* je svila proizvedena u francuskom gradu Lionu, a Bunjevke su je nerijetko pribavljale izravno iz Francuske. Nakon što je 1808. godine Joseph Marie Jacquard (Žozef Mari Žakar) konstruirao tkalački stan za tkanje tkanina s dezenom, po čijem su imenu sami dobili naziv *Jacquard*

(Žakar) strojevi, započinje se s izradom šarenih tkanina, a vrlo lijepe i skupocjene dobivale su se od čiste svile. Bunjevke su najčešće odabirale svilu s cvjetnim motivima *na grane* koje su mogle biti i *kumašne (plišane)* koja je osobita po tome što po svojoj površini ima kraće, guste *flor* niti koje djeluju meko i ugodno na opip. Ili su šareni motivi bili tiskani na osnovu na kojoj su uslijed različitog naprezanja tijekom tkanja nastajale šarene konture „razmazano- razlivenih“ motiva, zanimljivog vizualnog efekta.

*Cvjetni motivi nastali tiskanjem najprije osnove pa zatim tkane kako bi se dobili „razmazani“ motivi. Nošnja iz zbirke Petra Vojnića Purčara
Autor fotografije: Ivan Ivković Ivandekić*

Brokatna tkanina, također omiljena kod Bunjevaka, izrađivana je *žakardskim tkanjem* s djelomice ili u cijelosti utkanim srebrnim ili zlatnim nitima, koje su davale izražajnost šara žakardskog uzorka. I ove su tkanine izrađivane od čiste svile. Iako je svilena tkanina kod Bunjevaca bila vrlo tražena roba, oni su se tijekom jednoga razdoblja bavili samo uzgojem svilene bube tj. proizvodnjom kokona. Gotovu su svilenu tkaninu radije kupovali u trgovinama.

*Bunjevka u brokatnoj svili i rojtoškoj marami, iz zbirke Petra Vojnića Purčara
Autor fotografije: Ivan Ivković Ivandekić*

*Bunjevka u vjenčanoj lionskoj biloj svili na kumašne grane iz 1890. g.,
iz zbirke Petra Vojnića Purčara.
Autor fotografije: Ivan Ivković Ivandekić.*

4. Ostali dijelovi ženske bunjevačke nošnje

Preko bijele košulje Bunjevke su oblačile **prusluk (mider)** izrađen od svile, pliša ili kumaše. Rubovi su mu se ukrašavali zlatnom ili srebrnom bortom. Zakopčavao se s prednje strane srebrnim kopčama. Od 20. stoljeća Bunjevke su na *šlingovano ruvo* oblačile šlingovani prusluk, bogat bijelim i rupičastim vezom. Ovu vrstu bijeloga šlinganog ruha nisu oblačile udane žene.

Na gornju se suknu povezivala **pregača**. Vrsta pregače ovisila je o vrsti ruha uz koji se vezivala. Uz svileno ruho vezivala se svilena pregača, uz šlingano ruho šlingana pregača, a tkale su se i od vune u širini jedne pole. Tkanje su na daske ili na četiri niti u tamnijim bojama: crvenoj, plavoj (tegetovskoj), crnoj, s manjim žutim i zelenim akcentima. Razlikujemo pregače *redušare*, jednostavnije, tkane na prutke i *posvečarke* koje uz prutke imaju i lijepe šare „na dasku dignute“. Finije *šotoške i maveske* pregače vezene su na *ćenaru*, a to je vrsta platna i odjeće koja se od njega izrađuje, a nosile su ih češće mlade žene i djevojke, dok su vunene (suknene) pregače nosile starije žene. Preko svečane pregače, u posebnim prigodama, vezao se *keceljac* šiven od tankog lanenog platna, bogato ukrašen bijelim vezom. Žene su ga nosile pri gozbama kada se služilo (dvorilo) kod stola.

*Kecljac bogato ukrašen bijelim vezom, iz zbirke Petra Vojnića Purčara.
Autor fotografije: Ivan Ivković Ivandekić*

Igrač je vremenom postao izrazita osobitost bunjevačkog ženskog ruha, dajući mu specifičnu, elegantnu notu. To je tkanina širine od petnaest do dvadeset centimetara, a duljine oko tri metra. Prema kazivanju Ivice Dulića, funkcija mu je prvotno bila štititi *ruvo* od prljanja i oštećenja, kao i za držanje oko pasa tijekom plesa. Prvotno su ga djevojke nosile samo kada su išle na igranke, dok kasnije postaje jedan od neizostavnih dijelova ruha. Po pravilu se usklađivao s vrstom ruha uz koji se nosio: uz svileno ruho vezao se svileni, a uz šlingano ruho šlingani, rjeđe svileni igrač.

*Svileni igrači iz zbirke Petra Vojnića Purčara.
Autor fotografije: Ivan Ivković Ivandekić*

Zimsku odjeću bunjevačkih Hrvatica činile su *ćurdija*, *jopka* i *bunda*. Skupocjena se *ćurdija* izrađivala od tamnoplave čohе podstavljena krznom. Isticala se naglašenim strukom, a dužina joj je sezala do koljena. Obrubljena je bila lisičjim krznom. Sprijeda je, lijevo i desno, na ćurdiji bilo četiri do šest srebrnih toka, a kopčale su se pomoću srebrnih *punki* odnosno ukrasnog gajtana od kože, vune, svile, srebra ili zlata. Ćurdija je bila dio vjenčanoga ruha, a kupovao ju je svekar mladoj ili ju je darivao za prve Materice.

*Žena u ćurdiji, iz zbirke HKC „Bunjevačko kolo“.
Autor fotografije: Ivan Ivković Ivandekić*

Jopka je bila kraća od ćurdije i šila se od kumaše (samta). Ravnog je kroja, obrubljena i postavljena kuninim krznom. Imala je manje gajtanskih šara i zakopčavala se srebrnom kopčom ispod grla. **Bunda** je slična jopki, no jednostavnija i skromnija izgleda i krojena prema struku.

Ćurdiju, jopku i bundu u 20. stoljeću zamjenjuje **otunka**, šivana od tvorničkog sukna, krojena uza tijelo i postavljena pamukom. Boja otunke je bila usklađena s bojom suknene suknje i pregače. Tridesetih godina 20. stoljeća pojavljuje se i **otunčica**. Šivana od iste tkanine kao i suknja i pregača, a nosila se ljeti, kao i zimi ispod ogrtača.

Dvije drugarice u svilenim ruvimama iz 19. st.
Fotografija iz zbirke Ante Pokornika

Kožuh ili **ćurak** nosili su i muškarci i žene. Izrađeni od janječeg krzna, više ili skromnije ukrašeni. Žene skromnijih mogućnosti oblačile su kožuh umjesto ćurdije.

Reklja nije bila iznimno svečani dio ženske odjeće. Oblačila se s jeseni i proljeća. Djevojačka je reklja bila ukrašena zlatnom bordurom i zakopčavala se srebrnim tokama, najčešće pet punka i pet toka. Muške reklje zamijenili su kaputi, a ženske **leveši** i **bluze**. Leveš ili haljinac je gornji dio današnje ženske bunjevačke nošnje, izrađen od tvorničke tkanine. Kroj i šivanje leveša podliježu promjeni, prema modi. Od iste je tkanine kao i suknja.

5. Marame, kapice i papuče

Karakterističan dio ženske bunjevačke nošnje jesu **marame**. Povezivale su se na glavu i nosile preko ramena (*marame na vrat*). Posljednje su na svojim rubovima imale velike rese, *rojte* te otuda i naziv *rojtoška* marama. Zimi su se ogrtale *striganske* i *roljane* (valjane vunene marame), obično tamnosive ili crne boje. U 20. stoljeću nose se ponajviše marame preko ramena od kumaše, svile i kašmira ukrašene zlatnim vezom ili pamučnim koncem raznih boja.

Sve dok se djevojke nisu udale bile su gologlave, očešljane *na razdiljak*, najprije s dvije, kasnije s jednom pletenicom, a kad se zaidvojče kosu su plele u *kurdup* spleten od više sitnijih pletenica pripet trnodlama. Udane su Bunjevke pletenice slagale u *konđu ili kapicu*. Konđa je danas uvriježeni naziv za spletenu kosu, ali također i pokrivalo za glavu. Kapica je slična konđi, a razlika je u načinu povezivanja i u tome što kapica otkriva jedan dio kose sprijeda.

*Bunjevka s kapicom, iz zbirke Petra Vojnića Purčara.
Autor fotografije: Ivan Ivković Ivandekić*

Marama kao pokrivala za glavu bile su bojom usklađene s *ruvom*, a mogle su biti suknene, svilene, atlasne, kumašne, marcelinske – od tanke venecijanske svile, tilorske koje su dobile naziv po tkanini koja se proizvodila u gradu Tulle, i ukrašene zlatovezom. U subotičkoj Danici je 1929. godine zapisano: „*Bunjevački je povežljaj tako značajan da ćeš Bunjevku poznati između hiljadu drugih*“. Vežu se, dakle, na poseban način: forma od tvrdog papira ulaže se u bijelu, uštirkanu i upeglanu maramicu, te se ulaže u maramu. Pri povezivanju marama *na dva kraja* formiraju se po četiri mrske s obadvije strane. Za ovladavanje ove vrste povezivanja potrebno je imati posebno umijeće i vještinu.

Bunjevke su se kitile *đerdanima* i *dukatima*. *Đerdan* je bio kao ogrlica ili je padao niz prsa. *Dukate* su nosile imućnije djevojke.

*Teza Čović, rođ. 1912. g. udana Dulić.
Fotografija iz zbirke Petra Vojnića Purčara*

Ženska se obuća najprije nije razlikovala od muške, da bi kasnije Bunjevka obuvala *šuse* s gornjim dijelom izrađenim od sukna i donjim od kože, koje nije nosila vani, *papuče* čiji je gornji dio bio izrađen o kože, kumaše ili svile ukrašene zlatnim vezom ili pamučnom niti, te *cipele* s petom. Čarape su se najprije plele ručno, da bi ih kasnije zamijenile tvorničke.

*Ženske bunjevačke papuče, iz zbirke Petra Vojnića Purčara.
Autor fotografije: Ivan Ivković Ivandekić*

6. Bunjevačka nošnja 20. stoljeća

U 20. stoljeću Bunjevke oblače ruha šivena od tvorničkih tkanina: *cica* – pamučna tkanina često tiskana s cvjetnim ili sličnim motivima. Od *cica* se šio *leveš*, *suknja* i *keceljac* koji su se nosili za *poslendan*. Četrdesetih i pedesetih godina 20. stoljeća *cic* je također bio prisutan u izradi ruva, ali su novi krojevi poprimili utjecaje tadašnje građanske mode, odnosno sada je bilo *ruvo* u obliku jednodijelne ženske haljine – *bekeša*. Također, u tvorničke tkanine ubraja se i *sefir* – meka gusta tkanina uzorkovana u osnovi s jednobojsnim ili višebojsnim nitima u obliku diskretnih pruga. Nadalje je tu i *satinski parket* (*barhet*), a to je tanja ili deblja pamučna tkanina koja s naličja ima iščešan rjeđi ili gušći vlaknasti pokrovac. Koristi se i *paja*, a to je tanka čoha, jednobojsna ili na kvadratiće. Od nje su se najčešće izrađivale *suknje* koje su za zimskih dana služile kao *podisuknje* ispod svečanih *suknenih sukanja* ili su se oblačile po kući. Također je kao tvornička tkanina prisutan i *pika* (*piket*). To je pamučna tkanina, kojoj lice pokazuje vrlo karakterističan mali ili nešto veći poseban uzorak koji se dobiva karakterističnim *pika-vezom* pri tkanju. To su većinom sitni i mali uzorci koji pokazuju manja udubljenja, valovite, uzdužne i poprečne, a ponekad i dijagonalne pruge. Bunjevci su najčešće koristili šarene, svjetlije nijanse *pika* tkanina.

Koristio se i *delin* (*delen*, franc. „de laine“ što znači „vuneno“). To je veoma lagana jednobojsna ili tiskana *vunena tkanina*. Najčešće se koristila za *marame* (*delinske marame*).

Kroj je bio ono po čemu su se ruha poznala kao *bunjevačka*. Odjeću su činili: *leveši*, *suknje* i *keceljci*.

Bunjevke u svagdašnjoj nošnji od sefira, cica i piketa, iz zbirke HKPD „Matija Gubec“ Tavankut.

Autor fotografije: Ivan Ivković Ivandekić

Vezovi

Bunjevačka se nošnja najčešće ukrašavala s četiri vrste veza: **bijelim, zlatnim, svilenim i vezivanjem rojti.**

U *bijeli vez* se ubraja sve što se veze na platnu i bijelim, pamučnim koncem. Tu se ubrajaju: punjeni vez, prutke, lančani vez, šupljikasti, prid iglom, križići... U ovu skupinu spada i *šlingeraj*. Od odjevnih predmeta najčešće su se vezle košulje (njidra, rukavi i obašve), bijele suknje i keceljci. Također u bijeli vez spadaju i „probijanice“ kojima su se najčešće ukrašavali stolnjaci i posteljina. *Rasplit* je vez kojim su se ukrašavale skute.

Bunjevke u bijelom šlingu, iz zbirke HKPD „Matija gubec“ Tavankut.

Autor fotografije: Vido Bagur

Zlatnim vezom su se ukrašavale košulje, marame na glavu i marame na vrat, kapice, suknje, pregače i papuče.

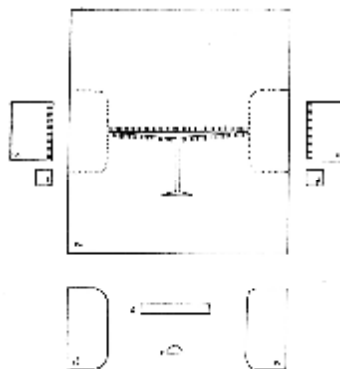
Svilenim vezom ukrašavale su se marame na vrat, marame na glavu, kapice i suknje od paje.

Rese (rojte) su vez kojim su se najčešće ukrašavale marame.

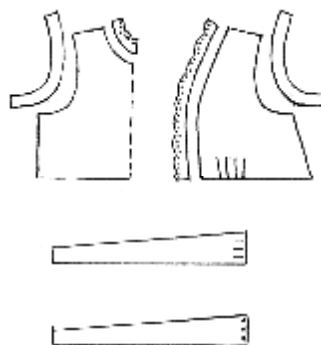
7. Prikaz dijelova ženske šlingovane nošnje (Izradila Sanda Benčik)

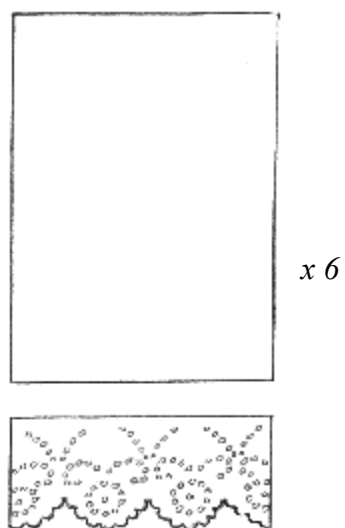
Ženska košulja

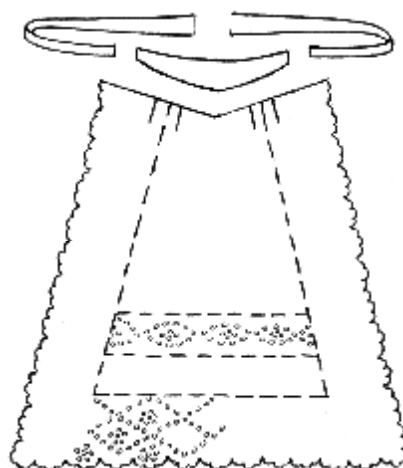

Ženski mider, prusluk

Suknja

Keceljac

Igrač

Literatura:

- SEKULIĆ, A., 1991., *Bački Hrvati, narodni život i običaji* Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, str.269-288, Zagreb
- CEPELIĆ, M., 1914., *Subotička Danica*, „Tri dana med Bunjevcima i šokcima“, str. 55-74, Subotica
- CEPELIĆ, M., 1919., *Subotička Danica*, „Bunjevke, bavite se opet sa konopljom“, 58-62 str.58-62, Subotica
- *** *Subotička Danica*, 1929., „Spasimo narodnu nošnju“, str.85-90, Subotica
- *** *Subotička Danica*, 1896., „Bunjevačke ženske nošnje“, str.47-48, Subotica
- *** *Subotička Danica*, 1907., „Naše vezilačke i tkalačke radnje“, str.35-37, Subotica
- *** *Književni sever, knjiga šesta*,1930.,“ O bunjevačkoj narodnoj nošnji“ str. 259-266., Subotica
- DORĐEVIĆ-MALAGURSKI, M., 1940., *Stara bunjevačka narodna nošnja i vez*, Gradska štamparija i knjigovežnica, Subotica
- ČOTA, A, *Leksikon podunavskih Hrvata-Bunjevaca i Šokaca*, Hrvatsko akademsko društvo, sv. 5, Subotica
- BENČIK, S., 2005., VTTŠ, *Diplomski rad*, Beograd
- ROLLER, B., 1958., *Tehnologija tekstila (poznavanje odjevnih tkanina)*, Naklada zavoda za unapređivanje zanatstva zanatske komore za Grad Zagreb, Zagreb
- ČUNKO,R., PEZELJ, E., 2002., *Tekstilni materijali*, Zrinski d. d., Čakovec
- Ruházati szakismeretek.*, 1998., Magyar divat intézet - göttinger kiadó

O autorici:

Kata Suknović rođena je 7. kolovoza 1974. godine u Subotici. Osnovnu školu „Matija Gubec“ završila je u Donjem Tavankutu, a Kemijsko-tehnološku srednju školu, smjer konfeksionar-krojač u Subotici. Po završetku srednje škole, nastavlja studij u Zrenjaninu na Višoj tehničkoj školi, gdje stječe zvanje inženjera tekstilne konfekcije. Po okončanju Više škole, nastavlja studij na Tehničkom fakultetu „Mihajlo Pupin“ u Zrenjaninu na smjeru tekstilno inženjerstvo i stječe zvanje diplomiranog inženjera za tekstilno inženjerstvo, tekstilno strojarske struke. Profesionalnu karijeru nastavlja u Kemijsko-tehnološkoj školi u Subotici, kao profesorica stručnih tekstilnih predmeta.

Aktivna je članica Predsjedništva HKPD „Matija Gubec“ u Tavankutu u kojem sudjeluje u raznim programima i projektima, a posebice se interesira za očuvanje i istraživanje bunjevačke narodne nošnje. Četiri godine u suorganizaciji Hrvatske matice iseljenika i Posudionice i radionice narodnih nošnji iz Zagreba pohađala je seminar „Hrvatsko narodno ruho“, radionicu za izradu hrvatskih narodnih nošnji i tradicijskih tekstilnih vještina. U suorganizaciji Posudionice i radionice narodnih nošnji iz Zagreba, Gradskog muzeja u Subotici i HKPD „Matija Gubec iz Tavankuta, 2006. godine sudjelovala je u organiziranju izložbe u Gradskom muzeju u Subotici pod nazivom „Hrvati u svijetu“. Na ovoj izložbi bile su izložene narodne nošnje Hrvata koji žive izvan matične domovine, a značajan odjeljak je upravo zauzela bunjevačka nošnja pod njenim stručnim prikazom.

Dokument preuzet s Portala kulture Hrvata u Vojvodini www.zkvh.org.rs